

LÉTKÉRDÉSEK A SZÜLETÉS KÖRÜL

Társadalomtudományi konferencia a szülés és születés
kulturális meghatározóiról

a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Szociológiai Intézetének szervezésében

2014. október 16-17.

PÁRBESZÉD HÁZA - 1085 Budapest, Horánszky u. 20.

Pedro Arrupe előadóterem

Absztraktfüzet

BERZSENYI EMESE (vallástörténész, egyetemi és főiskolai óraadó oktató. Doktorjelölt: ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola - Pedagógiatörténeti Program)

Mikortól kap lelket a magzat az ábrahामी vallások szerint?

Előadásomban szeretném bemutatni a születéshez szorosan kapcsolódóan azt a tanítást, amely az ábrahामी vallások értelmezése szerint bemutatja, hogy mit jelent az ember lelke és ezt mikortól, hogyan birtokolhatja. Fontos kérdések alapvető meghatározásához ad iránymutatót e téma, melyben benne rejlik a világvallások emberképe. Mindez magyarázza az eltérő abortusztörvények magzat-fogalmának meghatározását, az ember legbensőbb énjének isteni tartalmát és az ősi legendák tanítását. Olyan kérdésekre szeretnék megpróbálni választ adni a vallási tanítások és hagyományok tükrében, hogy: Mit jelent a lélek? Hogyan épül fel az ember valójában? Ké a gyermek?

Kitekintő összehasonlításként szeretném megmutatni a hinduizmus, a kanti filozófia és Rudolf Steiner emberképét.

Jelen előadásom témája csak kis részét képezi doktori disszertációm kutatási anyagának, mely a fogyatékoságtörténetet (Disability History) saját tudományterületem, a vallástörténet szemszögéből mutatja be. Ennek kapcsán feltétlenül szükséges az ember teremtett mivoltának vizsgálata és elemzése, ehhez tartozik a test és lélek értelmezése.

Doktori disszertációm címe „A fogyatékoság értelmezésének alakulása a világvallások történetében”. Témámat vallástudományi és pedagógiatörténeti szemszögéből, társadalomtörténeti kontextusban vizsgálom a nagy világvallások által befolyásolt

civilizációk kultúráinak fényében. Mivel a magyar nyelvű szakirodalom nagyon elenyésző, kutatásom főleg a német nyelvű anyagot dolgozza fel, melyben nagy segítségemre van a Bécsi Egyetem kutatói ösztöndíja.

DR. ANWAR KLÁRA, PhD (közgazdász, vallásjogász, a KSH főtanácsosa és statisztikai tanácsadója)

Létkérdések a születés körül az iszlám szemszögéből

A szülés és a születés kérdéskörét minden kultúra másként formálja, más szokásokat kerít köré, más elvárásokat támaszt, más értékeket képvisel. Ugyanakkor elmondható, hogy mindegyik kultúrában kiemelt helyet tölt be a születés, egy új élet keletkezése. Isten azt mondta a Koránban: „*A vagyon és a gyermekek az evilági élet díszei*” [Korán, 18:46]. Valóban, a kisgyermek megfogantatásától egészen a születéséig, és a születésétől a felcseperedéséig Isten teremtésének számos jelét felfedezhetjük.

Az iszlám kultúra kapcsán ritkán hallunk ezekről a kérdésekről. Az iszlám a születés kérdését – mint általában minden dolgot – összefüggéseiben tárgyal, a dolog evilági és túlvilági vonatkozásait is figyelembe véve. Ezért a születés kérdéskörének tárgyalása a párvalasztással kezdődik, hiszen a fogantatás törvényességének vallásjogi feltétele a házasság, továbbá a megfogantató gyermeknek joga, hogy megfelelő anyától és apától fogadjon, illetve megfelelő családba szülessen.

A fogantatást követően az iszlám tanításai elmagyarázzák, hogy a magzat hogyan kap lelket, illetve mit hoz magával az evilágra (mi íratik meg a számára). Ezzel párhuzamosan a magzat az iszlám védelmét élvezi, hiszen a terhesség megszakítása alapvetően tilos (csak a fogamzásgátlás megengedett). Az iszlám e teendők szabályozása után foglalkozik azzal, hogy milyen teendők övezik a szülést és születést, mit ajánlatos tenni az újszülöttnel, amikor megszületik? Mikor és mivel kezdődik a gyermeknevelés? Mohamed próféta (béke legyen vele) azt mondta: *„Mindannyian pásztorok vagytok, és mindannyian felelősek vagytok nyájatokért. A vezető is pásztor, a férfi is pásztor házanépe számára, az asszony is pásztor férjének a háza és gyermekei számára. Így mindannyian pásztorok vagytok, és mindannyian felelősek vagytok nyájatokért!”* [Al-Bukhári és Muszlim] Ezen elméleti és gyakorlatias kérdések köré fűzve szeretnék betekintést nyújtani a létkérdésekbe a születés körül, az iszlám szemszögéből.

DR. HIDAS ZOLTÁN, PhD (szociológus, intézetvezető egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK, Szociológiai Intézet)

A haláltól a születésig

Az ember sokak szerint legfőbb kitüntetett jege, a halálról való tudása az egyik legfőbb kultúrateremtő és kultúraalakító tényező, ilyen módon – úgyszólván visszamenőleg – a születésről való gondolkodásunkra, átfogóbban pedig a születés mindenkori kultúrájára is

hatást gyakorol. Az előadás néhány következetes elvi pozíciót gondol végig, amelyek történelmileg is jelentős alakokat öltöttek.

DR. NAGY GABRIELLA ÁGNES, PhD (irodalmár, független kutató)

A születés reprezentációi a kortárs színházban

Van Gennep óta az antropológia a születésre alapvetően mint rituális eseményre tekint, amely Eliade szerint akár a beavatási szertartásokkal is párhuzamba állítható, míg például Davis-Floyd kutatásaiból az derül ki, hogy a modern kori viszonyok között zajló születések/szülések nagy része egyre inkább elemelkedik ettől a rituális jellegtől. Az antropológiai megfigyelések alapján az előadóművészetekben is megjelenik a születés/szülés ritualizálhatóságának, illetve a medikalizáció következményeinek színre vitele, problematizálása, miközben az utóbbi évtizedben a színháztudomány is a szemiotika és dekonstrukció horizontjából továbblépve a liminális és transzformatív dimenziók felé fordította érdeklődését.

Megfigyelhető, hogy a születés egyre terjedő medikalizációjával párhuzamosan az 1960-70-es évektől kezdett terjedni az úgynevezett „performansz színház”, amely új lehetőségek színre vitelével kísérletezett: többek között a ritmus, a test, a hangzó tér, a liminalitás és a közönséggel megteremtett újfajta kapcsolat került előtérbe. Előadásomban Richard Schechner (Dionysos 1969, 1968) egyik korai, elhíresült produkcióját elemzem röviden, amelyben a születés kitüntetett szerepet játszik, majd néhány olyan kortárs magyar

előadást mutatok be (Schermann Márta: Oxitocin, Pintér Béla és Társulata egyes előadásai), amelyek kifejezetten a szülés testi vonatkozásait állítják fókuszba, valamint társadalomlélektani kérdéseket vetnek fel, mind a szülés lehetőségeit, minőségét, ennek következményeit, valamint az identitás kérdéseit illetően.

Amellett, hogy a születésről/szülésről való beszéd mindig mozgósítja a fiziológiai és lelki folyamatokról való, és egyre bővülő tudáshalmazt, mintegy ez képezi a diszkurzus alapját, előadásomban szeretnék mozgósítani olyan, elsősorban francia gondolkodók által kidolgozott filozófiai-antropológia megközelítéseket is, amelyek segítik a születésről, szülésről való gondolkodást az általam felsorolt előadásokban.

OSGYÁNI-KOVÁCS KITTI (kulturális antropológus, médiakutató, független kutató)

Születés és gyermeknevelés a vásznon

A filmművészet fontos eszköze a mítoszteremtés és a mítoszrombolás. Számos kultúrában a szülés, születés az egyik legfontosabb misztérium, melyet a nőköz kapcsolnak. Kutatásom során arra keresem a választ, hogy a filmtörténet során hogyan alakult, milyen tényezők mentén változott a filmbeli ábrázolása a várandósságnak, a születésnek valamint a gyermeknevelésnek. Bár számos filmtörténet érinti a fenti témákat, azonban gyakran csak az életszakasz megjelöléseként, bemutatásaként, a nemi szerepek meghatározásaként tűnnek fel. Kutatásomban azokra az alkotásokra fókuszálok melyekben központi kérdésként jelenik meg a szülővé válás. Az előadásomban kortárs filmalkotásokon

elemzésén keresztül kívánom bemutatni a szülői lét ábrázolását Hollywoodtól Romániáig, a képiségtől a narratívákig.

DR. habil DEÁKY ZITA, PhD (etnográfus, egyetemi docens, ELTE BTK Néprajzi Intézet)

A gyermekáldástól a gyermekvállalásig

A történeti-néprajzi szemléletű előadás a gyermek születéséhez kapcsolódó aspektusokat vizsgálja az anya- és női szerepek változásának tükrében. A *gyermekvállalás* kifejezés a legutóbbi évszázad terméke, amely jelzi, hogy alapvető szemlélet- és értékváltozás történt, miszerint a felnőtt léthez, a családhoz csak bizonyos feltételekkel kapcsolódhatna a gyermek, és már nem természetes, magától értetődő része a felnőtt életnek.

VARRÓ GABRIELLA (szociológus, kommunikációs szakember, X Kommunikációs Központ)

Így szülünk mi - szülési lehetőségek Magyarországon

2012-ig a nők csak korlátozottan tudtak élni azzal az alkotmányban garantált jogukkal, hogy szabadon megválaszthassák szülésük helyszínét és módját. Bár az elmúlt 2 évben a nők már eldönthették, hogy otthon vagy kórházban szeretnék világra hozni gyermeküket, évente alig 100-200 nő dönt az otthoni szülés mellett. Kutatásom alapján választásukat

nagyban befolyásolják a magyar kórházi viszonyok és a korábbi negatív kórházi élmény. Amiben azonosan gondolkodnak: a lehető legkevesebb beavatkozással, a kórházat elkerülve, nyugodt körülmények között akartak szülni.

Magyarországon minden harmadik nő császármetszéssel szül. A magyar kórházak császármetszési mutatói a WHO ajánlásához képest kiugróan rosszak. A magyar szülészetek 30%-ában még mindig kötelező a borotválás, 20%-ában a beöntés, sok szülészetén végeznek első szülő nők esetében rutinszerűen gátmetszést. A nők alulinformáltak, kevés információ jut el hozzájuk a szülési alternatívákról és betegjogokról. 2010-ben otthonszülő nők körében végeztem az első magyar, nagy mintás reprezentatív kutatást, majd a szabályozást követően megismételtem az adatfelvételt. A két kutatásban arra kerestem a választ, hogy miért választották a nők a kórházon kívüli szülést, milyen az egészségügyi rendszer és az anyák viszonya, illetve hogy változott mindez a szabályozást követően.

Milyenek a magyar szülészeti viszonyok? Mennyiben befolyásolja a nők gyermekvállalási kedvét a korábbi szülési élmény? Hol biztonságosabb szülni: otthon vagy kórházban? Előadásomban ezeket a problematikákat járom körül.

NOVÁK JULIANNA (mentálhigiénés szakember, perinatális szaktanácsadó, dúla. Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Affektív Pszichológia Tanszék, Perinatális munkacsoport)

Normális szülés – a 20. századtól napjainkig

A szülés/születés kérdése gyakran közbeszéd tárgya, heves indulatokat kiváltó és vitákat gerjesztő téma a társadalom különböző szinterein. Különösen a helyszínéről ütköznek a szélsőséges álláspontok, miközben más lényeges tényezőkre nem jut elég figyelem.

A XX. század fejlett nyugati orvostudománya által bevezetett és rutinná vált szülészeti újítások megkérdőjelezése már a század közepén elkezdődött, de csak az elmúlt két-három évtizedben láttak napvilágot nagyobb számban azok a kutatási eredmények, melyek rávilágítanak arra, hogy ezek a rutinok gyakran többet ártanak, mint használnak. Egyre jobban körvonalazódik, hogy milyen lehet a jó szülés, hogyan lehet jól megszületni. Kulcskérdéssé vált a választhatóság, a valódi odafigyelésen alapuló kölcsönös egymásra hangolódás, a szeretetteljes, személyre szabott gondoskodás, az egyéni szükségletek figyelembe vétele, az érzelmi biztonság, az anyai kompetencia és felelősség nagybecsülése, elismerése. Azonban a hazai kórházak szülészeti gyakorlata és a nemzetközi tudományos eredmények, ajánlások közötti különbségek igen jelentősek: rávilágítanak a nehézségekre, hiányosságokra, és a mielőbbi szemléletváltás szükségességére.

Nem létezik egységes adatbázis a XX. század szülészeti eseményeiről, ezért különböző forrásokból lehet csak összegyűjteni ezt a hosszú időszakot felölelő és még a XXI. század elejének történéseit is magában foglaló anyagot. Az előadás a szülés/születés hazai medikalizációjának hatásait mutatja be a XX. század elejétől napjainkig, néhány kiragadott példán és adaton keresztül.

A fellelhető szakirodalmi illetve statisztikai adatok és személyes közlések eredményei arra mutatnak rá, hogy a totális medikális kontroll hatására nem vált egyértelműen

biztonságosabbá a hazai szülészeti gyakorlat, illetve a szülés körüli ellátás rutinját a legtöbb szülészetben nem az anya-baba páros szükségletei szabályozzák. Egyre sürgetőbb az igény a változásra, amely a nemzetközi trendek hatására a hazai szülészeti gyakorlatot és főként az erről való közgondolkodást a holisztikus irányba próbálja elmozdítani.

DR. KISDI BARBARA, PhD (kulturális antropológus, orientalista, egyetemi adjunktus, Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK, Szociológiai Intézet)

Otthonszülés mozgalom Magyarországon. Az online érvcsata tanulságai.

Az online diszkurzív felületek nagyszerű vizsgálati területet jelentenek a társadalomkutatók számára. Az otthonszülés ügye számtalan megnyilvánulást gerjeszt az online térben, amelyek – elsősorban az internetes hírek, fórumok topikjaira való reagálással – reflexív véleménynyilvánítást tesznek lehetővé. E fórumok felvillantják az otthonszülés melletti és elleni érvcsatában azokat az értékeket, amelyek a különböző tapasztalatok és vélemények mögötti szemléletmódokat formálják. Előadásomban ezen diskurzusokból indulok ki ahhoz, hogy felvessem és elemezzem az otthonszülés körüli polémia néhány aspektusát, valamint, hogy elhelyezzem az otthonszülés mozgalmát az új társadalmi mozgalmak sorában.

DR. habil. KÜRTI LÁSZLÓ, PhD (kulturális antropológus, politológus, egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Politikatudományi Intézet)

A Kitzinger-jelenség és magyarországi recepciója: a szülés biokulturális és kritikai antropológia megközelítése

Az elmúlt években a magyar közélet és a média Geréb Ágnes munkásságáról és elítéléséről visszhangzott, ám nem árt tudni, hogy évtizedekkel korábban az angol Sheila Kitzinger hasonló vihart kavart munkásságával. A „világhírű kultúrantropológusnak”, „feministának”, „bába-gurunak” és az „otthonszülés aktivistájának” tartott Kitzingernek több tucat könyve jelent meg külföldön, főleg Nagy-Britanniában; ezek közül négy magyarul is. A szerző Magyarországon 1992 után vált népszerűvé, majd többször látogatott hazánkba. Először egy nemzetközi konferencián vett részt 1992, amelyet éppen Geréb Ágnes szervezett Szegeden. Később Geréb hívta meg előadások tartására az angol szerzőnőt. Egyik könyvét (A szülés árnyékában) 2009-ben Geréb Ágnes segítette népszerűsíteni. A kapcsolat kölcsönös volt: Geréb letartóztatása után Kitzinger a magyar szülész és bába ügyében kezdeményezett internetes petíciót. A Geréb-Kitzinger kapcsolat több kérdést felvet: milyen politikai hatások játszanak közre az otthoni- és a kórházi szülésben? Miért fontos Kitzinger a magyar otthonszülést támogatók körében? Milyen gender-politikai háttere van a kétfajta szülésnek, és a két bába elfogadottságának? Léteznek ennél konkrétabb, kényesebb kérdések is Kitzingerrel kapcsolatosan. Egyáltalán: milyen antropológiai elfogadottsággal rendelkezik az antropológusnak tartott Sheila

Kitzinger, és milyen szerepet tölt be az orvosi antropológia meghatározó szubdiszciplínájában? Az előadás célja a Kitzinger-jelenség megmagyarázása kritikai biokulturális és orvosi antropológiai szemszögből.

DR. BALÁZS LAJOS, PhD (néprajzkutató, egyetemi docens (óraadó), Sapientia EMTE Csíkszereda, Gazdaság és Humántudományok kar, Humán Tanszék)

Terhesség, szülés, születés, beavatás néprajza Csíkszentdomokoson

Az előadás a prenatális időszak, majd a szülés/ születés tapasztalati kultúrájába nyújt betekintést. A népi kultúrának eme sajátossága a pragmatizmus, ennél fogva a szülés sajátos „anatómiáját” mutatja be, kihangsúlyozva eme műveltség több évszázados ambícióját, hogy megtalálja a szüléssel kapcsolatos, az életünkkel kapcsolatos problémák megoldásait. Szellemisége tehát a magas tudományokéhoz is mérhető.

DR. habil. ÖRSI JULIANNA, CSc (néprajzkutató, történész, ny. múzeumigazgató, Finta Múzeum, Túrkeve)

Gyermek a nagykunsági családokban

Évtizedek óta vizsgálom a családokat (18-20. század) a magyar nyelvterületeken. (Kutatási eredményeimet könyvekben, tanulmánykötetekben publikáltam.) Külön figyelmet fordítottam a fiatalok családképének alakulására. Évtizedekenként megismételt felmérést

végeztem a Nagyikunság (Karcag, Kisújszállás, Kunhegyes, Túrkeve) és környéke (Mezőtúr, Szolnok) középiskoláiban 1975-2013 között. Így össze tudom hasonlítani legalább két-három generáció családképét, gyermekvállalási kedvét. A nyitott kérdések megválaszolása lehetőséget ad a gondolkodási mód nyomon követésére. A fiatalok családképzési stratégiájának megismerése hozzájárul a közép-tiszavidéki kisvárosokra egyre inkább jellemző népességcsökkenésének megértéséhez. Előadásomban rámutatok arra is, hogy van-e még belső erő az organikus közösségekben a család, a házasság intézményének megőrzéséhez. A felmérés és az egzakt statisztikai adatok összevetése is tanulságos.

SZEPESI ANNA (művészettörténész, doktoranda, Eberhard Karls Universität Tübingen, Empirische Kulturwissenschaft)

Kindstuch. A rituális gyermekhordozó kendő a baranyai németek emlékezetében.

A hagyományos társadalmakban az emberi élet nagy fordulói ritualizáltak. Az eseményekhez kapcsolódó (textil)-tárgyak is gyakran rituális jelentéssel bírnak. Sokszor éppen a rítusok archaikus jellege miatt, a hozzájuk kapcsolódó tárgyak is archaikus jelentéseket tartalmaznak.

A Kindstuch első használata a baranyai r.k. német és sokác asszonyoknál a gyermekágyas periódus után, az asszonyavatás szokáskörével esett egybe. A Kindstuch tárgy népek,

etnikumok egymás mellett élésének, interetnikus jelenségeknek is a tükré, része a dél-magyarországi reprezentatív gyapjúszőttes-kultúrának.

A 2009-től Baranyában készített kvalitatív interjúim eredményei szerint az 1960-as években a bábáság intézményének megszűnte, a kórházi szülés elterjedése továbbá II. Vatikáni Zsinat rendeleteit követő határozatok változást okoztak a születés körüli szokásokban, egyben a Kindstuch használatában.

A Kindstuch tárgy vizualitását és materialitását érintő analízis során egyre tágabb körű jelentésrétegek nyílnak meg: a rituálé és az európai kultúra világába érkezünk. Előadásomban az elemzés módszereiről és eredményeiről beszélek.

T. LÁDONYI EMESE (néprajzkutató, történész, doktoranda, ELTE-BTK Közép- és Kora Újkori Egyetemes Történeti Tanszék)

Dajkaság vagy szoptatás? Példák a XVII. századi Magyarországról

Előadásomban a kora újkorban igen elterjedt szoptatós dajkaválasztási gyakorlattal szeretnék foglalkozni, mellyel szemben a saját gyermek szoptatása mint lehetséges, kívánatos alternatíva jelenik meg a korabeli szakirodalomban. Elsősorban főúri családokkal foglalkoztam, forrásul nagyrészt az ő levelezésüket használtam.

A dajkaválasztás bonyolult, körülményes feladat volt, hiszen nemcsak a jelölt rátermettsége és egészsége volt lényeges, hanem nemzetisége, életkora, erkölcsi állapota, valamint számos további tényező. Általános vélekedés volt ugyanis a szoptatással

kapcsolatban, hogy a gyermek a tejjel együtt a szoptató személy (anya vagy dajka) belső tulajdonságait is magába szívja, olyannyira, hogy a dajka jellemvonásai dominánsabban jelennek majd meg a gyermek személyiségében, mint saját szülei tulajdonságai. A tej jellege a gyermek egész életére kihat. A dajkaválasztás szempontjairól kortárs művek tucatjai születtek, melyek közül elsősorban Gvevara Antal Horologii Principium című írásával szeretném illusztrálni a témakört. A szerző, miután több fejezeten keresztül győzködi az anyákat, hogy maguk szoptassák gyermekeiket, ennek a témának is több szakaszt szentel.

Példáim közt szerepel Teleki Mihály és felesége levelezése, mely viszonylag jól dokumentálja a dajka keresésének folyamatát. A forrásokból nyomon követhetjük, hogy milyen információs csatornákat használt fel a főúri házaspár az alkalmas dajka felkutatására, és hogy milyen szempontok vezérelték őket a választásban.

A paraszti vagy polgári származású asszonyok számára karriert, vagy legalábbis néhány évig tartó biztos megélhetést jelentett az, ha egy magasabb társadalmi állású család dajkának választotta, nem is beszélve arról, hogy amennyiben meg voltak elégedve a szolgálataival, könnyen elképzelhető volt, hogy a többi gyermeknél is ott tartották, vagy velük azonos rangú ismerőseiknek ajánlották. A levelekben sok helyütt már kipróbált dajkákat ajánlanak egymásnak a főúri asszonyok. Mindamellett a saját gyermek szoptatásának gyakorlata is előfordult ennél a társadalmi rétegnél, ezekre az esetekre is kitérek a téma kifejtése során.

MIHÁLYFI MÁRTA (néprajzkutató, dúla, CIESAS-El Centro de Investigaciones y Estudios Superiores en Antropología Social, Unidad Pacifico Sur, Oaxaca, Mexikó)

Kérdések és dilemmák a mexikói bábáság és otthonszülés körül

Az elmúlt években Mexikó különböző államaiban tevékenykedtem néprajzkutatóként és dúlaként. E sajátos terepmunka idején otthonszüléseket kísértem hagyományos és professzionális bábákkal, szülésfelkészítőket tartottam születésházakban, képzéseket hallgattam bábaiskolákban és aktívan bekapcsolódtam az Emberséges Szüléért Mozgalom munkájába. Előadásom erre a terepmunkára épül. Szó lesz a mexikói otthonszüléseket kísérő hagyományos és professzionális bábák társadalmi szerepéről, jogi és szakmai megítéléséről és a jelenlegi egészségügyi rendszerben elfoglalt helyéről és lehetőségeiről. A mexikói állami egészségügyi intézmények évről évre kiszámíthatatlan és következtelen rendeletekkel szabályozzák/korlátozzák az otthonszüléseken tevékenykedő bábák munkáját, a szülések során alkalmazható hagyományos vagy alternatív módszereit, ezért a mexikói bábászervezetek sürgetik az otthonszülés és a bábai szakma teljes jogi rendezését. De vajon mit nyerhet és mit veszíthet ezzel a mexikói bábáság mint szakma? A jogi szabályozás nem szűkíti-e le a professzionális bábák lehetőségeit, mindamelltt nem kérdőjelezheti-e meg a tradicionális bábák hagyományos tevékenységének, gyógyító módszereinek létjogosultságát is? Nem öntik-e ki a fürdővízzel együtt a gyereket is?

DR. habil. DÁVID BEÁTA, PhD (szociológus, egyetemi docens, igazgató, Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet, Egészségügyi Közszolgálati Kar)

A rendszerváltás megszületett és meg nem született gyermekei

Az MTA Szociológia Kutatóintézete Losonczi Ágnes által vezetett munkacsoportja 1987-ben Pest megye 7 településén 301 első gyermekével várandós édesanyját keresett fel. Közülük a gyermekek születését követően – maximum egy éven belül – 194 ifjú édesanyját, és 191 apát sikerült újra felkeresni. 2012-ben a harmadik adatfelvétel előkészítésekor 211 címet sikerült beazonosítani. Felkérő levelek és telefonos (internetes) megkeresések nyomán végül 115 családot, az eredeti minta 38 %-át kérdeztük meg. Mindent egybevetve a harmadik hullámban a kérdőíveket 108 anya, 67 apa és 81 gyermek töltötte ki. 1989 óta az anyák közül hat, a gyermekek közül kettő halt meg.

Előadásomban – kutatásunk inkább kvalitatív eredményeire támaszkodva – egyrésről a 3. hullámban elért fiatalok családalapítással és gyermekvállalással kapcsolatos elképzeléseit mutatom be. Másrésről, kutatásunk panel jellege lehetővé teszi, hogy a szóban forgó fiatalok erre vonatkozó terveit saját szüleik (elsősorban édesanyjuk) terveivel és azok megvalósításával is összehasonlítsam. Ezzel összefüggésben azt is szeretném bemutatni, hogy vajon ma a szülői, tágabb rokoni illetve nem rokoni környezet, azaz a fiatalok társas kapcsolatának beágyazottsága hogyan függ(het) össze családalapítási és gyermekvállalási terveikkel.

DR. BÍRÓ EMESE, PhD (szociológus, tudományos segédmunkatárs, MTA TK Szociológiai Intézet) – **BÓNÉ VERONIKA** (szociológus, doktoranda, Semmelweis Egyetem, Mentálhigiéné Intézet)

Apás szülés Magyarországon: divat, elvárás vagy lehetőség?

Az apás szülés magyarországi bevezetése (1980-as évek, MÁV Kórház szülészete és Debreceni Egyetem Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikája) óta eltelt évtizedekben jelentősen megváltozott a társadalom hozzáállása a kérdéshez. A kezdeti információhiány és elutasítás után természetessé vált, mára pedig szinte általános elvárásnak tekinthető az apa jelenléte a szülőszobán. Bár a szüléssel foglalkozó nemzetközi szakirodalom ennek megfelelően kiemelt kutatási területként kezeli az együttszülés különböző formáit, Magyarországon alig találunk olyan kutatást, amely akár pszichológiai, akár társadalmi vonatkozásaiban vizsgálta volna a kérdést. A Magyar Tudományos Akadémia 1989-ben indított útjára egy longitudinális családszociológiai kutatást Losonczy Ágnes vezetésével, mely a szülés-születés körülményeit, illetve annak hosszú távú hatásait tervezte vizsgálni. 300, első gyermekét váró harmadik trimeszterben lévő anyát kérdeztek a gyermekvárásról, illetve a szüléssel, gyermekneveléssel kapcsolatos terveiről. Részletes beszámolók születtek az apás szülés választásának, vagy éppen elutasításának okairól, a jelenség megítéléséről. A szülés után egy éven belül (1990-ben) a kutatók újra felkeresték a családokat, és érdeklődtek - immár az apától is - a szülés lefolyásáról, az azóta eltelt időszakról, az új család megszületésének folyamatáról. A kutatás harmadik hullámára, sok év elteltével,

2012-ben kerülhetett sor Dávid Beáta vezetésével. A megtalált családok mindhárom érintett tagjával (anya, apa, az akkor született gyerek) készült kérdőíves adatfelvétel. A kutatás nemcsak arra ad lehetőséget, hogy összehasonlítsuk az apás szülést választó, illetve elutasító párok egymással, illetve a gyermekkel való kapcsolatainak alakulását, hanem arra is, hogy rálássunk az apás szülés megítélése mögött meghúzódó mögöttes elképzelésekre. Annak ellenére, hogy az apás szülés elfogadottsága jelentős változáson ment keresztül a bevezetése óta, a közgondolkodásban megjelenő érvek-ellenérvek retorikája nagyon hasonlít a kutatás 1989-es felmérésében szereplő válaszokhoz, így azok megalapozhatják egy olyan kutatás tervezését, amely immár célzottan az együtt szülés (apával vagy más választott személlyel) jelenlegi hazai megítélését tárja fel.

VÉGH ÁGNES (pszichológus, perinatális szaktanácsadó, Semmelweis Egyetem, Magatartástudományi Intézet)

Mit sugall a kultúránk? - A cumi, mint a csecsemők szimbóluma

Napjainkban sajnálatos tény, hogy a cumisüveg és a cumi a csecsemők szimbólumává vált. Olyan termékeken, tárgyakon is előfordul, amelyeknek semmi közük a cumisüveg (illetve a cumi), mint termék népszerűsítéséhez. Ezekben az esetekben olyan jelenséggel van dolgunk, amely azt mutatja, hogy a társadalomban mélyen gyökerezik a cumisüveg (illetve a cumi) kapcsolódása a csecsemőkhöz, így ha mint szimbólum megjelenik, a legtöbben a csecsemőre asszociálnak.

Már a születési értesítők és kisbabához gratuláló üdvözlőlapok között is találhatunk olyanokat, amelyek dekorációja a cumisüveg, illetve a cumi. A csecsemők, illetve kisgyermekek részére kijelölt közösségi tereket, pelenkázó, szoptató helyiségeket is az esetek túlnyomó többségében a cumi/cumisüveg piktogrammal jelölik. Így a gyerekek is hamar megtanulják, hogy a felnőtt világ szimbólumrendszerében a csecsemők tartozéka a cumi/cumisüveg. A cumi/ cumisüveg, mint használati tárgy dekorációs elemmé is vált. Megtalálható minden felületen: takarókon, pólón, bodyn, csomagolópapíron, sőt papírsebkendőn és szalvétán is. Készül belőle persely, likőrös üveg, ékszer, fali dekoráció és számtalan matrica.

A cumit, mint formát az édességipar is előszeretettel használja. Még a soha valódi cumit nem használó gyerekek is találkoznak előbb-utóbb a cumi formájú gumicukorral, nyalókával; illetve a cumisüvegbe töltött cukorgolyóval.

Környezetünknek, amiben élünk, szuggesztív ereje van, ezért válhatott a cumi és a cumisüveg a csecsemők szimbólumává és alapvető babafelszerelési tárggyá, ezzel is elősegítve az etető és nyugtató cumik marketingjét és a szoptatás aláadását.

Bár az "Az anyatejet helyettesítő készítmények marketingjének nemzetközi kódexe" kimondja, hogy tilos idealizálni és népszerűsíteni az anyatejet helyettesítő készítményeket, cumikat és cumisüvegeket, kultúránkban sok szinten mégis ez történik. „A társadalom minden rétege részt kell, hogy vállaljon a csecsemő- és kisgyermektáplálás javításában minden rendelkezésére álló eszközzel – legfőképpen azzal, hogy ösztönzi az optimális táplálási gyakorlatokat. Teljes körű összefogásra van szükség, amely sokrétű, mélyreható és hosszú távú megközelítést igényel.” (WHO 2001-es közgyűlés).

Jó lenne egy stratégiát kidolgozni annak érdekében, hogy az eljövendő generációk számára kultúránkban ne a cumi és a cumisüveg legyen a norma.

DR. FÖLDHÁZI ERZSÉBET, PhD (szociológus, egyetemi adjunktus, Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK, Szociológiai Intézet, tudományos főmunkatárs, KSH Népeségtudományi Kutatóintézet)

A gyermekvállalási tervek megvalósulása és ennek hatása Magyarország népességének alakulására a következő 50 évben

Magyarország népessége az 1980-as évek elejétől csökken, részben az alacsony termékenység, részben a magas halandóság következtében. A termékenység gyorsan csökkent az 1990-es évektől a 2000-es évek elejéig, azóta 1,3 körül van a teljes termékenységi arányszám (egy nő által az élete során szült gyermekek átlagos száma); történelmi mélypontját 2011-ben érte el 1,24-es értékkel.

Ugyanakkor a kutatások azt mutatják, hogy a gyermek és a család továbbra is a legfontosabb értékek közé tartozik Magyarországon. A fiatalok átlagosan közel két gyermeket terveznek, jelentős részük azonban mégsem születik meg. A közelmúltban hozott népesedéspolitikai intézkedések elősegíthetik a tervezett gyermekek megszületését.

A kutatás arra kérdésre keresi a választ, hogy amennyiben minden tervezett gyermek megszületne, ez hogyan befolyásolná Magyarország népességének nagyságát és korszakukat a következő ötven évben. A kiindulópont a 2011-es népszámlálást követően

készített népesség-előreszámítás: ennek alapváltozatához (ami a legvalószínűbb jövőt vetíti előre) viszonyítjuk a népesség változását abban az esetben, ha megszületnek a tervezett gyermekek.

A gyermekvállalási tervek valóra váltásával kialakuló magasabb termékenység hozzájárul a népesség csökkenésének mérséklődéséhez és a korszerkezet kedvezőbb alakulásához, de önmagában nem tudja sem visszafordítani, sem megállítani a népességfogyást (mert nem éri el a népesség újratermeléséhez szükséges egyszerű reprodukció szintjét). Becslést adunk arra vonatkozóan is, hogy milyen mértékű termékenységnövekedés esetén maradna a jelenlegi szinten a népesség száma.

DR. habil. DUPCSIK CSABA, PhD (szociológus, történész, egyetemi docens, Károli Gáspár Református Egyetem)

A születési mutató hosszútávú tendenciáinak tanulságai

Elterjedt felfogás, nem csak a laikusok, de gyakran szakemberek között is, hogy a születési mutató csökkenése törésszerűen, hirtelen ment végbe, valamikor az 1960-as évek elején; hogy a változások mögött közvetlenül az értékrend megváltozása, az életszínvonal növekedése („*kicsi helyett koci*”-mentalitás), illetve az új fogamzásgátló módszerek és az abortusz hozzáférhetősége állt; közvetve pedig az urbanizáció, a nők tömeges munkába állása, magasabb iskolázottsága, s ennek nyomán a házassági és gyermekvállalási életkor kitolódása, a családok nagyobb instabilitása.

A fenti sztereotíp kép azonban számos „anomáliával” szembesíthető:

-A gerekszületési mutató (tehát a mindenkori lakossághoz viszonyított születésszám) az 1870-es évek óta folyamatosan, minden történelmi korszakban csökkent;

-folyamatos növekedés után 1941-ben mintegy 12,5 ezer diplomás nő élt Magyarországon, miközben a női munkavállalás, ha nem is mai szinten, de stabilan magas volt a 19. század utolsó harmadában és a 20. század első felében – a születési mutató viszont csak 1876-tól 1939-ig 58,4%-kal csökkent (63 év alatt; a 2010-ig eltelt újabb 71 év alatt a csökkenés mértéke: 53,6%);

-az 1930-as évek elején becslések szerint 100 évesületésre 36-48 terhességmegszakítás esett – miközben a törvény által tiltott bűncselekményről volt szó;

-az 1876-tól napjainkig terjedő korszakban az 1960-70-es években volt a legmagasabb a felnőtt népességben a házasságban élők, illetve legalacsonyabb az egyedülélők aránya; ugyancsak ekkor volt a legalacsonyabb a házasságon kívül született gyermekek aránya is.

Lehetne még sorolni a hasonló adatokat és összefüggéseket, amelyek alapján levonható az általánosítás: az első bekezdésben említett sztereotíp kép nem hogy árnyalásra, de kifejezetten elvetésre szorul.

GYUKITS GYÖRGY (szociológus, egyetemi adjunktus, Miskolci Egyetem, Szociológiai Intézet)

Fiatalkorú terhesség és gyermekvállalás a mélyszegénységben élők körében

Az előadás során a mélyszegénységben élők körében előforduló fiatalkori terhesség és gyermekvállalás okait és következményeit szeretném ismertetni.

Először az ide vonatkozó statisztikai adatokat prezentálom. Ezt követően a témában végzett kvalitatív szociológiai kutatás eredményeit mutatom be. A kutatás helyszínei (nagy)városi slumok: Budapesten, Miskolcon, Tatabányán, Szikszón, Ózdon, valamint Borsod megye több más települése (Taktaszada, Megyaszó, ...) voltak Több, mint ötven strukturált interjú készült.

Az előadásomban a mellett érvelek, hogy a fiatalkori terhesség és gyermekvállalás annak a sajátos „szegény kultúrának” a talajában gyökerezik, amely elsősorban a szűkös erőforrások következtében alakul ki.

Végül olyan anomáliákra hívom fel a figyelmet, mint az abortusz, melynek súlyos lelki következményei is lehetnek, vagy a párkapcsolatok bizonytalansága révén a fiatal nők és nem utolsó sorban gyermekeik kiszolgáltatott helyzete.

DR. TAKÁCS ERZSÉBET, PhD (szociológus, történész, ELTE TÁTK Elmélet-történeti Tanszék /kutató/, Debreceni Egyetem Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet /tudományos segédmunkatárs/)

A születés esetlegességei. Francia szociológiai megközelítések

A születések kérdése a kortárs francia szociológiai szakirodalom egyik legkurrensebb témája. Ennek oka, hogy a kérdést számos aspektusból tárgyalják. Egyfelől, ha úgy tetszik, biopolitikai okokból: Franciaországban mintegy 40 éve nem csökken az abortuszok száma. Ugyanakkor csökken a nem kívánt terhességek száma is, ami azt (is) jelenti, hogy növekszik a „tervezett” gyermekek száma. A tendencia okainak feltárásával számos izgalmas empirikus kutatás foglalkozik. Másfelől, a probléma kezelésében napjaink biopolitikai eljárásai is tetten érhetőek, mely különböző elméleti értelmezések előtt nyit teret. Mindezekén túl a magzattal foglalkozó szakirodalom megsokszorozódásához a feminista szakirodalom test és terhesség iránti érdeklődése, valamint általában véve a későmodernitás identitást tárgyaló írásai is hozzájárulnak. Előadásomban két olyan társadalomelmélettel foglalkozó szociológus koncepcióját ismertetném, akiket a magzat iránti érdeklődés különböző elméletek kidolgozására készített. Luc Boltanski kordiagnózisa a projekt kapitalizmus és a gyermekvállalás összefüggéseit tárgyalja, illetve kísérelte meg kidolgozni az abortusz – és az ettől különválaszthatatlan nemzés – antropológiai és fenomenológiai koncepcióját. Dominique Memmi napjaink biopolitikájának szemszögéből elemzi a jelenséget. Memmi Foucault biohatalom-teóriáját

továbbgondolva a közhatalom testre irányuló beavatkozásai nyomán kialakuló új formákat vizsgálja, olyan konkrét gyakorlatok kapcsán, mint a fogamzásgátlás, az önkéntes és az orvosi abortusz és a mesterséges megtermékenyítés. Az előadás célja röviden bemutatni és kontextusba helyezni az említett szerzőknek a születés, a nemzés, a terhesség-megszakítás problematikáját tárgyaló orvosantropológiai és társadalomelméleti kutatásait, illetve megközelítéseit.

DR. VICSEK LILLA, PhD (szociológus, egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Társadalompolitika Intézet) – **SZOLNOKI NOÉMI** (egyetemi hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Társadalompolitika Intézet)

Az embrió, mint társadalmi-kulturális entitás: Az embriók konstruálása a lombik bébi eljárásban résztvevő magyar páciensek esetében

1978 óta, amióta megszületett a világ első kishabája in vitro fertilizációs (IVF) eljárás eredményeképpen, rengeteg csecsemő született világszerte ennek a módszernek a segítségével. Az egyes országok között nagy eltérések vannak az eljáráshoz kapcsolódó technopolitikai kultúra tekintetében. Egy adott ország IVF kultúrájának lényegi jellemzője, hogy hogyan tekintenek az embrióra. A korábbi embrióképet vizsgáló kutatások főként olyan országokra koncentráltak, ahol hangsúlyos szerepet töltöttek be a nyilvánosságban az embriók morális státuszához kapcsolódó viták. Jelen kutatás az embrióképet Magyarországon vizsgálja, ahol nem zajlott számottevő társadalmi vita ezekről a

kérdésekről. A Meddőség és az asszisztált reprodukív technológiák gyakorlata OTKA kutatási projekt részeként azzal foglalkozik, hogy milyen jelentést hordoz az embrió a lombik bébi eljárásban résztvevő páciensek számára. Egyrészt kérdés, hogy milyen a viszonyuk az „absztrakt embrióhoz”. Emellett fontosnak tartjuk annak vizsgálatát is, hogy hogyan konstruálják meg a lombikbébi eljárás különböző fázisában felmerülő „konkrét embriókat”: pl. beültetés előtti embriók, beültetésre került embriók az anyaméhben, beültetésre nem kerülő embriók, stb. Az előadás során kitérünk a 2014 tavaszán sorra került feltárási fázis kismintás kvalitatív vizsgálatának eredményeire (félíg-strukturált interjúkat alkalmaztunk).

BAUER ZSÓFIA (doktorjelölt, Budapesti Corvinus Egyetem, Szociológia Doktori Iskola-tudományos segédmunkatárs, MTA-TK, Gyerekesély-kutató Csoport) – **KISS ESZTER** (egyetemi hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem, Szociológia és Társadalompolitikai Intézet.)

Az asszisztált reprodukív technikák etikai kihívásai: a jövő orvos generációjának attitűdjei tükrében

Az elmúlt harminc évben egyre inkább előtérbe került a meddőség orvosi kezelésében az úgynevezett asszisztált reprodukív technológiák (ART) használata. Az eljárás során mind a páciensek, mind az őket kezelő orvosok számos etikai dilemmával szembesülhetnek. A kezeléseik során az orvosoknak számos komplex, morális döntést kell

meghozniuk, valamint a páciensek döntéseiben is nagy szerephez juthatnak, így a szakemberek felelőssége és szerepe is kettős. Jelen kutatás ezekkel a kérdésekkel foglalkozik, egy olyan területtel, amelyet eddig kevésbé vizsgáltak szociológiai szempontból Magyarországon.

A bemutatott kutatás során, a Meddőség és az asszisztált reprodukív technológiák gyakorlata OTKA kutatási projekt részeként azt vizsgáltuk, hogy a jövő magyar orvos generációja milyen attitűdökkel rendelkezik az asszisztált reprodukív technikák kapcsán, kitérve az újabb technológia fejleményekhez (preimplantációs genetikai vizsgálathoz) kapcsolódó kérdésekre is. Külön hangsúlyt fektettünk az etikai szempontból kérdéses területek azonosítására, illetve arra miként oldhatóak fel ezek az etikai dilemmák a leendő orvosok gyakorlatában. Az előadás empirikus adatai 2014 tavaszán készült feltáró jellegű kismintás kvalitatív vizsgálatból származnak, az adatgyűjtés szinkron számítógépes fókuszcsoportok módszertanát alkalmazva valósult meg orvostanhallgatók körében.

ANDREK ANDREA (pszichológus, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Affektív Pszichológia Tanszék; Perinatális Szaktanácsadó Szakirányú Továbbképzés)

Várandós szülők kapcsolata magzatukkal a megszületés előtt. Első tapasztalataink az anya-magzat, apa-magzat kötődés kérdőíves vizsgálatával

Az előadás a születést megelőző időszak jelentőségére kívánja felhívni a figyelmet, amely során a szülők és magzatuk kölcsönösen tapasztalatok sokaságát szerzik meg egymásról,

és az alakuló kapcsolat minőségéről, dinamikájáról. Az anya és magzata közötti kötődés jelenségének leírására és mérésére az elmúlt évtizedek során számos vizsgálat született, ezek közül az egyik leggyakrabban használt kérdőív, a Mother Fetus Attachment Scale (MFAS) első magyar nyelvű mintán gyűjtött adatait mutatjuk be. 114 várandós anya és 64 gyermekét váró apa a második és harmadik trimeszter idején vett részt a kérdőíves vizsgálatban. Első eredményeink szerint az MFAS-HU kérdőívben szignifikánsan magasabb pontszámot értek el azok az anyák, akik házasságban éltek a magzat apjával és emelkedett a pontszám a várandósság előrehaladásával és a magzatmozgások megjelenésével. Az apák kötődése magzatukhoz az anyákétól részben eltérő mintázatot mutat. A szülő-magzat kötődés további vizsgálatára és fejlesztésére nagy szükség van, hiszen hasznos, új elemét jelentheti a család születése körüli prevenció munkának.

OSGYÁNI-KOVÁCS KITTI (kulturális antropológus, médiakutató, független kutató)

Tudatos gyermeknevelés a kezdetektől – Gyermeknevelési stratégiák és szülői önkép vizsgálata miskolci kisgyermekes szülők körében

A gyermeknevelés egyre inkább tudományos jellegűvé válik. Számtalan könyv jelent már meg a témában, amely pedagógiai és gyermekpszichológiai alapokon nyugszik, iskolák és irányzatok között navigálják a kisgyermekes szülőket. Sokan hivatkoznak a hétköznapi életben is a különböző gyermeknevelési stratégiák képviselőire. Napjainkban megfigyelhető, hogy az anyák egy része igen tájékozott és törekszik az úgynevezett tudatos

gyereknevelésre, mely már a családtervezéskor, a várandósság alatt is meghatározó és a szülés élményét is befolyásolhatja.

Kutatásom során arra keresem a választ, hogy milyen tényezők határozzák meg azt, hogy ki milyen módon neveli gyermekét. Milyen szerepe van az iskolázottságnak, a társadalmi státusznak, a lakóhelynek, életkornak az irányzatok közti döntésben.

A kutatás fontos részét jelenti az információforrások elemzése, vizsgálata. A gyermeknevelés témakörében számos könyv, publikáció jelent meg az elmúlt években. Ezek egy része kifejezetten tudományos írás, mások azonban inkább publicisztikai jellegűek, melyek könnyebben jutnak el a kisgyermeket vállalók körébe. Az írásokon túl fontos a sorstársaktól való információgyűjtés, történjen az közösségi szintéren (játsgótér, baba-mama klub, játszoház, orvosi rendelő) vagy akár virtuálisan. Mindezek mellett számos kérdésben másodlagossá vált a szakemberektől való segítségkérés (házi orvos, védőnő), valamint az idősebb generációk véleménye.

DR. MARTOS TAMÁS, PhD (pszichológus, egyetemi docens, Semmelweis Egyetem EKK, Mentálhigiéné Intézet)

Fiatal nők szüléssel kapcsolatos attitűdjei – a Szülésattitűd Skála kialakítása

A szüléssel kapcsolatos attitűdök felmérésére nem létezik olyan eszköz, melynek révén komplex képet alkothatnánk arról, milyen viszonyulások befolyásolhatják hosszabb távon a fiatal nők gyermekvállalással kapcsolatos szándékait, magatartását. Az előadásban

bemutatjuk a Szülésattitűd Skála kialakításának folyamatát, illetve a skála legfontosabb pszichometriai jellemzőit és összefüggéseit.

Az előzetes megfontolások és szakmai konzultációk eredményeképp két szempontból fogalmaztunk meg tételeket: személyes attitűdök szintjén (E/1. személyben fogalmazva, pl.: Nem tudom, mire számítsak a szülés során.), illetve általános attitűdök szintjén (E/3. személyben fogalmazva, pl.: A szülés az emberi test csodája.). Az így kialakított 34 illetve 33 tételből álló skálákat egy online felületen keresztül 767 még nem szült és nem is várandós fiatal nő (átlagéletkor: 26,1 ± 5,8 év), illetve 224, első gyermekét váró nő (átlagéletkor: 28,0 ± 3,9 év) töltötte ki.

A feltáró faktorelemzés során 3-3 faktor magyarázta a legjobban az adatokat. A személyes attitűdök esetén a Szüléstől való félelem, illetve a Szülés kognitív megközelítése és a Szülés érzelmi megközelítése faktorok, míg az általános attitűdök esetén a Szülés mint növekedés, a Szülés mint (kontrollálhatatlan) veszély és a Szülés mint kontrollálandó esemény faktorok.

Az előadásban bemutatjuk a faktorok alapján képzett skálák összefüggését a szociodemográfiai és élettörténeti háttérrel.

SALLAY VIOLA (pszichológus, egyetemi adjunktus, Semmelweis Egyetem EKK, Mentálhigiéné Intézet)

Születés, halál, spiritualitás: Szüléssel kapcsolatos attitűdök és egzisztenciális jellemzők összefüggései fiatal nőknél

Az előadásban bemutatunk néhány kérdőíves felmérésből származó összefüggést, melyeket az általunk kialakított Szülésattitűd Skála segítségével nyertünk. Az elemzés során elsősorban arra fókuszálunk, hogy milyen módon függenek össze a szüléssel kapcsolatos attitűdök a halálhoz fűződő vélekedésekkel és a spiritualitás különböző formáival.

Az adatokat egy online felületen keresztül 767 még nem szült és nem is várandós fiatal nővel (átlagéletkor: $26,1 \pm 5,8$ év), illetve 224, első gyermekét váró nővel (átlagéletkor: $28,0 \pm 3,9$ év) felvett kérdőíves vizsgálatunkból szereztük. A Szülésattitűd Skála mellett felvettük a Halálattitűd Profil (Death Attitude Profile) rövidített változatát, illetve a Spirituális Transzcendencia Skála rövidített változatát is.

Az előadásban ismertetendő eredményeink arra utalnak, hogy a fiatal nők szüléssel kapcsolatos attitűdjei többé-kevésbé összefüggő rendszert alkotnak az élet más nagy kérdéseiről alkotott vélekedésekkel és tapasztalatokkal. Az előadásban tárgyaljuk az eredményekből levonható tágabb következtetéseket is.